

Žiga Brdnik

Biblično potovanje osmega potnika

Osmi potnik: Zaveza | Alien: Covenant

leto 2017

režija Ridley Scott

država ZDA, Velika Britanija

dolžina 122'

»Moje ime je Ozymandias, kralj kraljev; glej moje delo, ti mogočni, in obupuj!«

Biblične alegorije, ki jih vse od prvega dela serije *Osmi potnik* lahko odkrivamo v zgodbi, ustvarjeni po likih Dana O'Bannona in Ronalda Shusetta, so z Zavezo dokončno sklenile svoj krog. Ladja Zaveza (Covenant) nosi 2000-glavo človeško kolonijo na novo odkriti planet, ki po vseh podatkih lahko predstavlja novo zibelko človeštva. Posadka kakopak ulovi signal, ki jih vodi na primernejšo lokacijo, tako rekoč v raj, saj nudi optimalne pogoje za kolonijo. A pot do raja vodi skozi pekel. In v peklu se seveda ni mogoče izogniti hudiču. Najbolj presenetljiv in edini pravi, močni obrat v šestem filmu serije, **Osmi potnik: Zaveza** (Alien: Covenant, 2017, Ridley Scott), je ta, da hudič ni nepremagljivi, ubijalski stvor iz globin vesolja, ampak po človeški podobi narejen replikant David (Michael Fassbender). Kakor je bog po svoji podobi ustvaril človeka, je človek v prihodnosti po svoji podobi ustvaril stroje. In tako kot se je človek želel povzpeti na raven boga in ga vreči s prestola (kot v Babilonu ali v mitu o Prometeju), se je to zdaj,

ko se igra boga, dogodilo njemu. Tako kot človek, ki je po Nietzscheju ubil boga, je tudi David, ki je dobil ime po slovitim Michelangelovem kipu, pri tem grozljivo uspešen. Medtem ko je replikant iz kulturnega prvega dela serije Ash nastopil kot izdajalec svojega stvarnika Juda, je strah pred stroji v naslednjih nadaljevanjih potihnil. Šele David, ki ga znova odlično upodablja Fassbender, je v predhodniku *Zaveze Prometeju* (Prometheus, 2012, Ridley Scott) s svojo hladnostjo, preračunljivostjo in tehnološko popolnostjo začel povzročati kurjo polt. Strah se zdaj potrjuje, saj je David postal anti-Prometej, uničevalec človeštva, božji bič, ki kaznuje človeško nečimrnost. Končno izvemo, od kod prihaja osmi potnik, to nepredstavljivo zlo. Seveda, iz nas samih, kar je bilo sicer očitno že od začetka, a nam doslej še ni bilo jasno, da smo to zlo sami tudi ustvarili preko naslednje stopnje v (r)evoluciji umetne inteligence. Tukaj se nietzschejanski somrak malikov zlije s freudovsko-jungovskim strahom, primarnim strahom pred smrtjo in končnostjo, ki ga projiciramo navzven, a prihaja iz nas samih in je v končni fazi neodpravljev.

Osmi potnik: zaveza sicer ostaja zvest večini elementov, ki serijo odlikujejo že od samega začetka (no, mogoče z izjemo res obupnega četrtega dela). Dih jemajoči stvori in srhljivi tuneli vesoljskih ladij ter mrtvaško tiha bivališča, ustvarjeni po fascinantnih ilustracijah H.R. Gigerja, so tokrat nadgrajeni še z najnovejšimi posebnimi učinki, novim leglom pošasti (predhodniki osmega potnika) in epskimi prizori genocidnega pohoda Davida. S tem film sicer pridobi aktualnost, vizualno modernost in predvsem »blockbusterski« potencial, a zanemari značilno noirovsko temačnost in napeto skrivnostnost, ki je serijo odlikovala v prvih treh delih. Kakopak ne manjka niti močan glavni ženski lik poročnice Daniels, ki ga s podobno odličnostjo kot Sigourney Weaver odigra prepričljiva in zaradi značilno žalostnih oči še bolj izrazita ter edinstvena Katherine Waterston. Osrednji obraz zgodbe pa vseeno ostaja Fassbender, ki poleg nadčloveško grozljivega Davida prepričljivo odigra tudi njegovega robotsko hladnega replikantskega dvojčka Walterja. Film je na neki način mešanica vseh prejšnjih delov, kot je v zadnjem času značilno za (pre)številna nadaljevanja in predzgodbe. Je srhljivka (prvi in tretji del), akcija (drugi del) in filozofski triler (peti del: *Prometej*). S tem film sicer nekoliko razvodeni, saj nima jasne žanrske in estetske identitete ter rdeče niti, a je prav zaradi zgodbe in novih elementov v njej vseeno veliko učinkovitejši kot na primer katastrofalni zadnji del *Terminatorja* ali večinoma dolgočasna nadaljevanja drugih franšiz. Predelava starih delov z novimi elementi (kot *Vojna zvezd*), brezplodno raztegotvanje predvidljive zgodbe (*Hobit*) ali neskončno in prazno nizanje komaj razlikujočih se stripovskih likov (*Maščevalci* ali *Liga pravičnih*) niso enostavne naloge. Prav

zato, ker odpirajo nova vrata v že videne filme iz serije, predvsem v težko razumljivega *Prometeja*.

Linija kreacije, ki je nakazana v *Prometeju*, se tukaj sklepe. Inženirji so ustvarili človeka po svoji podobi, človek je ustvaril stroje po svoji, in stroj zdaj ustvarja nova, še popolnejša bitja brez čustev, brez vesti, brez človeških napak, bitja z golim morilskim instinktom za preživetje in prevzem dominacije. »Nisem bil ustvarjen, da služim,« reče David svojemu replikantskemu bratu Walterju. Le zakaj bi služil manj popolnim bitjem od sebe. Ali ni prav ta destruktivna dominacija globoko zakopana v genom človeštva in ali je ta ultimativna stvaritev ne izpopolni? Zdi se, da tudi ustvarjalci filmov *Osmi potnik*, na čelu z režiserjem Ridleyjem Scottom, sledijo tej pesimistični napovedi. Medtem ko z razvojem tehnologije, ki prinaša možnosti bioinženiringa, biopolitike, neomejenega nadzora, kiborgov in umetne inteligence, rinemo vedno bližje bogovom, se hkrati spuščamo vedno bližje peklju. Na nepoznan teritorij, kjer nas lahko čakajo tako up kot obup, tako nove možnosti kot novi strahovi, tako lepo kot grdo, tako zveličanje kot poguba. Do naivne in slepe vere v človeka kot božansko in izbrano bitje je Scott skupaj z avtorji zgodbe Jackom Paglenom in Michaelom Greenom ter z avtorji scenarija Johnom Loganom in Dantejem Harperjem neizprosen. Tako kot Elizabeth Shaw iz *Prometeja* tudi globoko verni Oram iz *Zaveze* doživi najbolj kruto usodo. Hkrati s svojim uničenjem pa porodita tudi zlo, ki lahko izbriše ne le človeštvo, ampak vsa živalska bitja. Navezave na okoljsko, etično, religiozno in politično krizo zahodnega sveta so nespregledljive. In tudi odgovor Ridleyja Scotta, kaj nas lahko reši te katastrofe, je že od leta 1979 jasen – ženski princip in intuicija kot nasprotje patriarhalne dominacije, spoja moči in hladnega razuma. **E**